

ŽIVOT CIZINCŮ V ČR

2022

Cizinci

Praha, prosinec 2022

Kód publikace: 290026 - 22

Č. j.: 014920 / 2022

Zpracoval: Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí

Ředitel odboru: Mgr. Dalibor Holý

Kontaktní osoba: RNDr. Jarmila Marešová, e-mail: jarmila.maresova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | Nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservishk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

ISBN 978-80-250-3284-8 (brožováno)

978-80-250-3285-5 (pdf)

© Český statistický úřad, Praha, 2022

Obsah

Seznam tabulek a grafů.....	4
1. Úvod.....	5
2. Cizinci pobývající na území ČR podle kategorií pobytu.....	6
3. Cizinci vzdělávající se v ČR podle druhu vzdělávacího zařízení.....	8
3.1. Mateřské školy.....	8
3.2. Základní školy.....	10
3.3. Střední školy.....	11
3.4. Vysoké školy.....	13
4. Závěrečné shrnutí.....	16
Seznam použitých zkratk.....	19

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: Cizinci-žáci středních škol podle skupin oborů KKVO ve školním roce 2021/2022

Graf 1: Cizinci v ČR podle kategorie pobytu, údaje k 31. 12. 2021

Graf 2: Cizinci v ČR podle kategorie pobytu v letech 2012-2021

Graf 3: Vývoj počtu cizinců v mateřských školách ve školních letech 2012/2013 – 2021/2022

Graf 4: Cizinci v mateřských školách ve školních letech 2011/2012 – 2021/2022 z hlediska státní příslušnosti (vybraných skupin zemí)

Graf 5: Cizinci-žáci základních škol podle vybraných státních občanství – vývoj od školního roku 2011/2012

Graf 6: Cizinci-studenti vysokých škol podle vybraných státních občanství – vývoj od roku 2012

1. Úvod

Již poněkoli káté v řadě vydává Český statistický úřad publikaci Život cizinců v ČR, která doplňuje ročenku Cizinci v České republice. V letošním roce je tato publikace zaměřena na cizince, kteří se vzdělávají na školách v ČR. Zahrnuti jsou i cizinci v předškolních zařízeních. Publikace přináší údaje za výše uvedené skupiny cizinců za rok 2021 i za delší časové řady.

Publikace je členěna do několika kapitol. První kapitola podává základní přehled o cizincích legálně pobývajících na území naší republiky podle kategorií pobytu, v členění podle pohlaví a státního občanství. Mezi legálně pobývající cizince jsou podle zákona č. 326/199 Sb., o pobytu cizinců, ve znění pozdějších úprav, zahrnuti jak občané tzv. třetích zemí, tak občané EU, kteří získali v České republice povolení k trvalému pobytu, občané třetích zemí s dlouhodobými vízy nebo dlouhodobým pobytem, jakož i občané EU a jejich rodinní příslušníci s registrovaným přechodným pobytem.

Druhá kapitola, která je členěna do několika subkapitol, přináší informace o cizincích vzdělávajících se na různých typech škol v České republice. Tato část obsahuje i informace o dětech-cizincích navštěvujících v ČR mateřské školy.

Cizinci mají v České republice v oblasti základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání stejná práva a povinnosti jako občané České republiky (pokud není zákonem stanoveno jinak). Cizincům náleží právo na vzdělání podle Listiny základních práv a svobod. K předškolnímu, základnímu uměleckému a jazykovému vzdělávání mají za stejných podmínek jako občané České republiky a států Evropské unie přístup osoby, pokud mají na území České republiky právo pobytu na dobu delší než 90 dnů, případně pokud jsou osobami oprávněnými pobývat na území České republiky za účelem výzkumu, pokud jsou azylanty, osobami požívajícími doplňkové ochrany, žadateli o udělení mezinárodní ochrany nebo osobami požívajícími dočasné ochrany.

K právním předpisům Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), jimiž se řídí vzdělávání cizinců, patří:

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 20 Vzdělávání cizinců;
- Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění kurzů českého jazyka pro azylanty č.j. 21 153/2000-35 (vydáno 4. 6. 2000, účinnost od 1. 7. 2000, uveřejněno ve Věstníku MŠMT ČR č. 7/2000);
- zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (vysokoškolský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

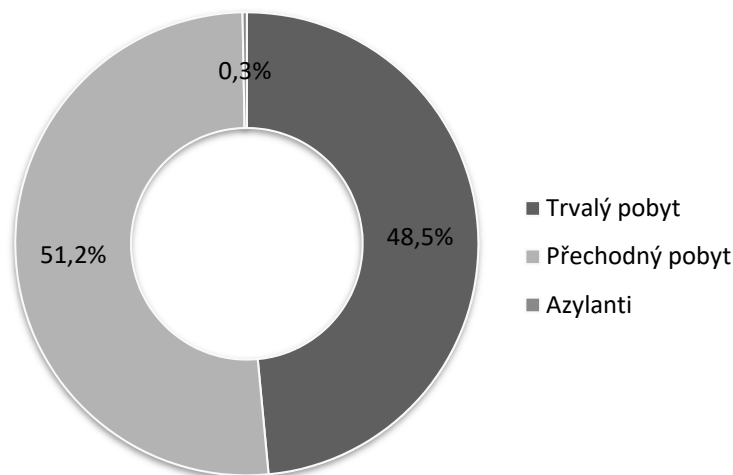
Statistiky týkající se vzdělávání cizinců na různých typech škol v ČR vycházejí z evidence Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Poslední kapitolou je závěr, který shrnuje informace a hlavní zjištění obsažené v jednotlivých částech publikace.

2. Cizinci pobývající na území ČR podle kategorií pobytu

K 31. 12. 2021 pobývalo legálně na území České republiky celkem 660 849 cizinců, z toho více než polovina (338 030 neboli 51,2 %) na základě některého z druhů přechodného pobytu (občané tzv. třetích zemí na dlouhodobá víza nebo dlouhodobý pobyt, občané EU a jejich rodinní příslušníci na základě registrovaného přechodného pobytu). Celkem 320 534 cizinců mělo na území našeho státu platné povolení k trvalému pobytu. Zbytek, tj. 2 285 osob, tvořili cizinci, kterým byl na území České republiky udělen azyl. Podíl cizinců na populaci ČR tak v roce 2021 vzrostl na 6,3 %, přičemž meziroční přírůstek celkového počtu cizinců činil 26,1 tisíce.

**Graf 1: Cizinci v ČR podle kategorie pobytu
údaje k 31. 12. 2021**

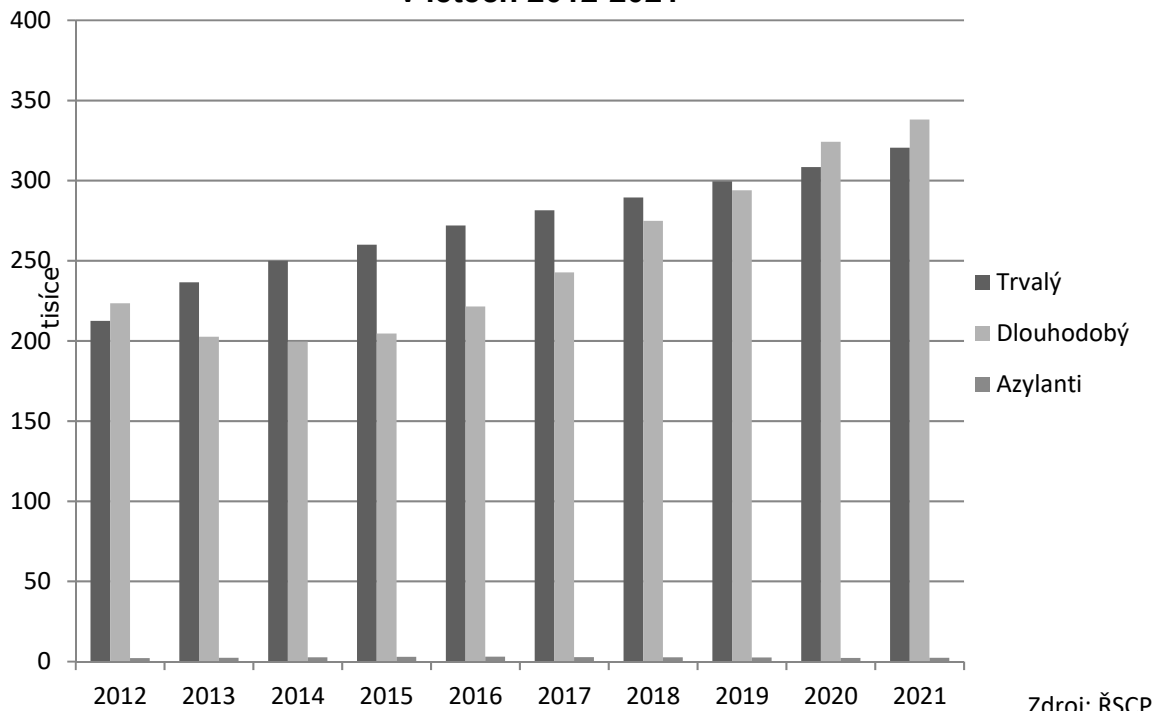

Zdroj: ŘSCP

Podíváme-li se na časovou řadu podle jednotlivých kategorií pobytu, je patrné, že do roku 2012 převažovali mezi cizinci s uděleným povolením k pobytu zahraniční občané s některým z typů přechodného pobytu. Mezi roky 2013 – 2019 byl tento poměr obrácený a převažovali držitelé povolení k trvalému pobytu, přičemž počty cizinců s přechodným pobytem od začátku ekonomické krize v roce 2009 až do konce roku 2014 klesaly. Od roku 2015 je však u poslední zmíněné kategorie cizinců příznačné opětovné oživení a růst, které postupně vedou až k obrácení trendu ve vývoji legálně pobývajících cizinců na našem území v roce 2020. Za celé sledované období je patrný vliv střídajících se ekonomických cyklů (klesající počty cizinců s přechodným pobytem v období ekonomické recese a naopak jejich rostoucí stavy v době ekonomické konjunktury). Narůstající počty cizinců s trvalým pobytem jsou ovlivněny zvyšujícími se počty zahraničních občanů, kteří získávají nárok na tento typ pobytu (tj. po pěti letech nepřetržitého přechodného pobytu cizince na území ČR). Počet cizinců, kteří v ČR získali azyl nebo doplňkovou ochranu se, vzhledem k nízkým počtům kladně vyřízených žádostí, udržuje v poslední době na zhruba stejné, nízké úrovni (cca 2 tis. osob).

Graf 2: Cizinci v ČR podle kategorie pobytu v letech 2012-2021

Zastoupení žen mezi cizinci s povoleným pobytem v posledních letech mírně roste, přičemž muži mají stále většinu. Koncem roku 2021 tvořily ženy 43,5 % legálně žijících cizinců v ČR (pro srovnání v roce 2011 to bylo 42,7 %).

Na občany států EU-27 připadala v roce 2021 zhruba jedna třetina (33,6 %) z legálně pobývajících cizinců v ČR. Jejich zastoupení se tak v posledních letech meziročně stále snižuje (ze 41,2 % v roce 2019 přes 38,4 % v roce 2020). V tomto vývoji se zřejmě značnou měrou promítlo vystoupení Velké Británie z EU začátkem roku 2020.

Pořadí nejvíce zastoupených státních občanství se ve statistikách cizinců s povoleným pobytem v poslední době výrazněji nemění. Mezi nejvíce zastoupené skupiny patří tradičně občané Ukrajiny (196 875 osob), Slovenska (114 630) a Vietnamu (64 851). Občané těchto tří zemí tvořili v roce 2021 celkem 57 % cizinců s povolením k pobytu (resp. s povoleným nebo evidovaným pobytem) v České republice.

Poněkud se však změnilo pořadí na ostatních místech žebříčku. V roce 2021 byli na čtvrtém místě, stejně jako v předchozím roce, Rusové (45 365), s odstupem však následovali Rumuni (18 806), Poláci (17 936) a Bulhaři (17 295). Oproti roku 2020 se tak početně výrazně propadli Němci, kteří dříve následovali na pátém místě Rusy. Během sledovaného období 2020-2021 se jejich stavy snížily o rekordních 6 069 osob (tj. meziročně o 29,1 %), což vedlo k jejich propadu na osmé místo žebříčku. Viditelně se v daném období snížily i počty Poláků, a to o 2 797 osob neboli o 13,5 %. Oproti tomu počty Rumunů a Bulharů zůstaly i v roce 2021 zhruba na stejné úrovni jako v předchozím roce.

Do určité míry lze tento vývoj pravděpodobně vysvětlit změnou statistické evidence vedené Ředitelstvím služby cizinecké policie, která se týká registrovaného přechodného pobytu občanů zemí EU-27¹.

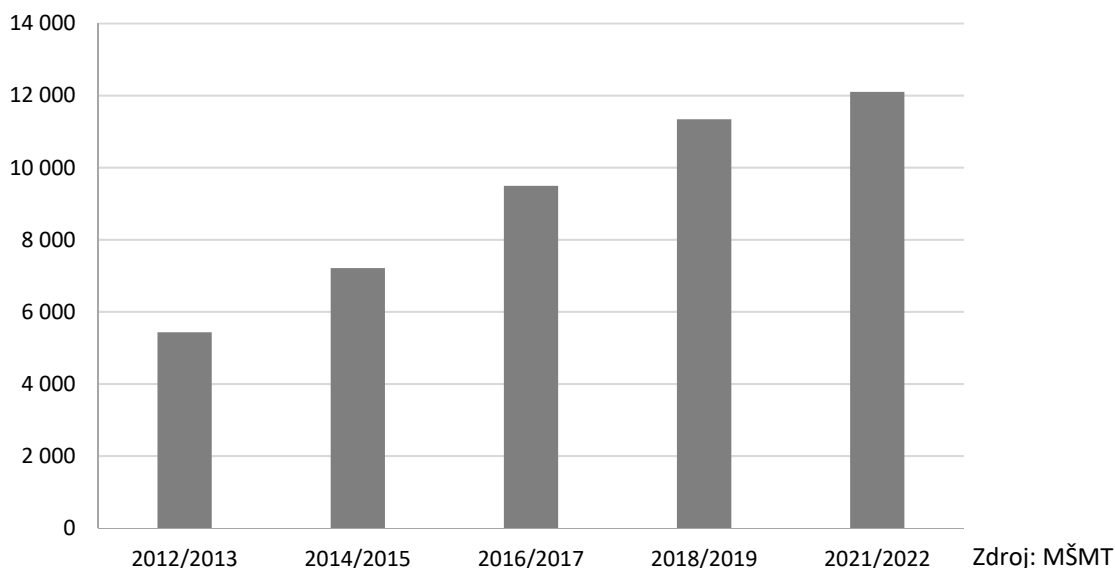
3. Cizinci vzdělávající se v ČR podle druhu vzdělávacího zařízení

3.1 Mateřské školy

Podle údajů MŠMT navštěvovalo ve školním roce 2021/2022 mateřskou školu v České republice celkem 360 490 dětí. Podíl dětí-cizinců činil 3,4 % neboli 12 103 z celkového počtu, z čehož 8 030 dětí (66,3%) připadalo na cizince z evropských zemí (z toho 3 672 na cizince z členských zemí EU). Děti mající státní občanství jiných zemí (mimo Evropu) se na celkovém počtu dětí-cizinců v mateřských školách podílely s 33,7 %.

Srovnáme-li uvedené počty s předchozím obdobím, je zřejmé, že oproti školnímu roku 2020/2021 došlo k meziročnímu nárůstu u skupiny cizinců pocházejících z evropských zemí, který se projevil i v mírném zvýšení celkového počtu cizinců navštěvujících mateřskou školu. Celkový počet těchto cizinců tak meziročně vzrostl o 2,0 %.

Graf 3: Vývoj počtu cizinců v mateřských školách ve školních letech 2012/2013 - 2020/2021

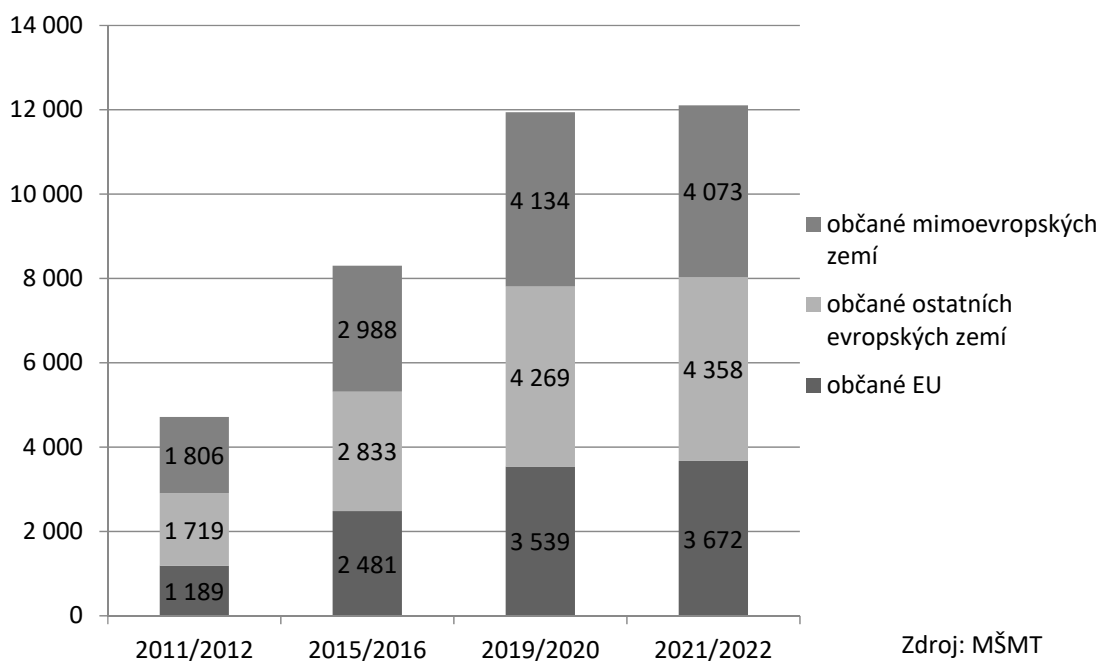
¹ V případě významného poklesu počtu německých občanů lze pracovat s hypotézou jejich účelové registrace k přechodnému pobytu v ČR s cílem získat u nás mezinárodní řídicí oprávnění. Vzhledem ke změně v evidenci přechodných pobytů občanů EU, kdy od roku 2021 byly osoby s delším než 10letým pobytem z evidence automaticky vyřazovány, došlo k významným poklesům takto registrovaných osob. Určitý vliv měla bezesporu i opatření přijatá v souvislosti s pandemií covid-19.

Přírůstek cizinců z evropských zemí činil mezi školními roky 2020/2021 a 2021/2022 dohromady 284 osob neboli 3,7 %. Na země EU-27 připadalo 168 osob čili počty dětí z této skupiny vzrostly o 4,8 %. Oproti tomu počet cizinců z třetích mimoevropských zemí meziročně mírně poklesl, a to o 45 osob (o 1,1 %).

Podíváme-li se na dostupné statistické údaje z hlediska dlouhodobější retrospektivy, je vidět, že v období uplynulých 10 let se počty dětí-cizinců navštěvujících některou z mateřských škol na území ČR zvýšily o 156,7 % (z 4 714 ve školním roce 2011/2012 na 12 103 ve školním roce 2021/2022), přičemž za celé sledované období markantně vzrostly zejména počty cizinců z evropských zemí (z 2 908 na 8 030, tj. 2,8 krát). Oproti tomu počty cizinců ze zemí mimo Evropu vzrostly méně významně (z 1 806 na 4 073, tj. 2,3 krát), přičemž v posledním období mají pozvolně klesající trend.

Graf 4: Cizinci v mateřských školách ve školních letech 2011/2012 -2021/2022 z hlediska státní příslušnosti (vybraných skupin zemí)

Z hlediska složení podle státního občanství převažují mezi dětmi-cizinci v mateřských školách cizinci z evropských zemí, kteří ve školním roce 2021/2022 tvořili 69,0 % z celkového počtu cizinců navštěvujících mateřské školy. Jde zejména o cizince z evropských zemí mimo EU-27. Na cizince z unijních zemí připadá 30,3 % z celkového počtu. Z hlediska jednotlivých státních občanství mají nejvyšší zastoupení zejména občané Ukrajiny (25,2 % z celkového počtu cizinců v mateřských školách ve školním roce 2021/2022), Slovenska (22,7 %) a Vietnamu (18,2 %).

Během uplynulých 10 let je vidět významný početní nárůst zejména u občanů Slovenska a Ukrajiny. Počet státních příslušníků Slovenska vzrostl z necelých 800 (786) osob ve školním roce 2011/2012 na 2 753 ve školním roce 2021/2022. Viditelně za celé sledované období vzrostly i počty občanů Ukrajiny, a to z 1 089 osob ve školním roce 2011/2012 na 3 053 ve školním roce 2021/2022.

Drtivá převaha dětí-cizinců v mateřských školách (91,3 %) pobývá v ČR na základě uděleného povolení k trvalému pobytu.

3.2 Základní školy

Z údajů MŠMT vyplývá, že ve školním roce 2021/2022 bylo v České republice evidováno celkem 964 571 žáků základních škol. Cizinci se na tomto počtu podíleli s 3,2 %. Celkem 8 172 (tj. 26,8 % z celkového počtu 30 543 cizinců) připadalo na žáky mající občanství některé členské země EU. Většinu, tj. 22 371 osob tvořili cizinci z třetích zemí, z nichž značná část, 12 740 osob, pocházela z Evropy (mimo EU).

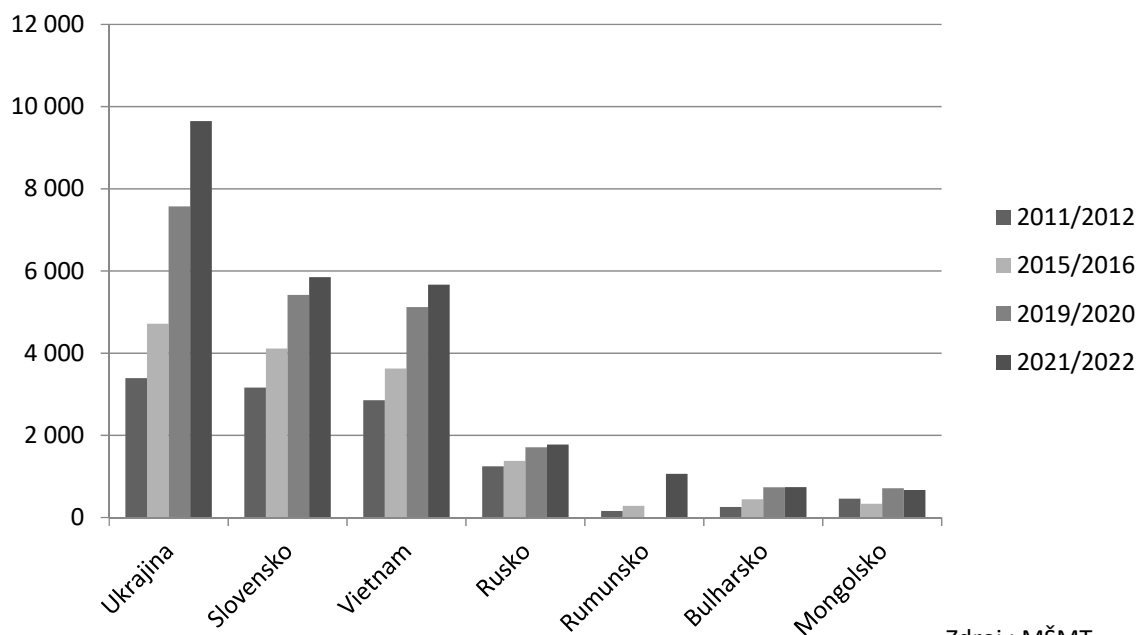
Na základě meziročního srovnání je patrné, že celkový počet cizinců-žáků základních škol ve školním roce 2021/2022 viditelně vzrostl. Na celkovém meziročním zvýšení, o 7,6 %, se významnou měrou podílel růst počtu cizinců ze třetích zemí. Tato skupina cizinců-žáků základních škol vzrostla o 2 490 osob. Oproti tomu počet cizinců ze zemí EU-27 se v období 2020/2021 - 2021/2022 snížil o 327 osob.

Podíváme-li se zpětně na delší časové období (posledních deseti let), je vidět, že od školního roku 2011/2012 počet cizinců na základních školách markantně vzrostl (z 14 315 osob na 30 543 osob ve školním roce 2021/2022). Zvýšil se tak i podíl cizinců z celkového počtu žáků na základních školách, a to z 1,8 % na 3,2 %. Stejně jako v případě dětí-cizinců navštěvujících mateřské školy, byl i u žáků základních škol zaznamenán výraznější nárůst ve skupině cizinců ze třetích zemí. Mezi školními roky 2011/2012 – 2021/2022 počet těchto žáků vzrostl o 122 % (tj. o 12 293 osob) Oproti tomu skupina žáků-cizinců majících občanství některé země EU se početně navýšila méně než 2 krát (o 92,9 %). Podíl cizinců z třetích zemí na celkovém počtu cizinců-žáků základních škol v ČR se tak ve sledovaném období mírně zvýšil, a to z 70,4 % ve školním roce 2011/2012 na 73,2 % ve školním roce 2021/2022.

Obdobně jako u skupiny dětí navštěvujících mateřské školy, i mezi cizinci-žáky základních škol převažují občané třetích zemí. Mezi třetizemci dominují občané Ukrajiny (31,6 % z celkového počtu cizinců navštěvujících základní školu), následováni občany Vietnamu (18,5 %) a Ruska (5,8 %). Mezi příslušníky zemí EU-27 jsou nejvíce zastoupenou skupinou občané Slovenska (19,2 %). Z níže uvedeného grafu je patrný početní vývoj cizinců-žáků základních škol podle vybraných státních občanství od školního roku 2011/2012. S výjimkou Rumunů a Mongolů, u nichž je zřejmý pokles v letech 2019/2020, resp. 2015/2016 a 2020/2021, počty příslušníků ostatních uvedených státních občanství kontinuálně rostly.

Graf 5: Cizinci-žáci základních škol podle vybraných státních občanství - vývoj od školního roku 2011/2012

Zdroj : MŠMT

Poněkud nižší je u cizinců navštěvujících základní školu zastoupení těch, kteří v ČR získali trvalý pobyt. Zatímco u předchozí skupiny (cizinců v mateřských školách) dosahoval tento podíl více než 90 %, mezi cizinci-žáky základních škol činil tento podíl ve školním roce 2021/2022 jen 75,6 %.

3.3 Střední školy

Ve školním roce 2021/2022 bylo podle údajů MŠMT na středních školách v České republice evidováno celkem 446 245 žáků, z nichž 10 053 (2,3 %) připadalo na cizince. Mezi cizinci-žáky středních škol převažují občané třetích zemí, jejichž počet dosáhl v uvedeném školním roce 7 207 osob, neboli 71,7 % z celkového počtu cizinců-žáků středních škol (většinu z těchto cizinců, 4 477 osob, reprezentovali občané evropských zemí nepatřících do EU). Dohromady 2 846 osob (neboli 28,3 % z celkového počtu cizinců-žáků středních škol) pak připadalo na občany EU-27.

Z meziročního srovnání je patrné, že celkový počet cizinců-žáků středních škol ve školním roce 2021/2022 mírně vzrostl, a to z 9 751 osob na 10 053 neboli o 3,1 %. Na tomto zvýšení se nejmarkantněji podílela skupina občanů zemí EU-27, jejichž počet se meziročně navýšil o 6,7 %. Oproti tomu skupina cizinců z třetích zemí meziročně vzrostla jen o 1,7 %.

Z retrospektivního pohledu za delší časové období je vidět, že během uplynulých deseti let se počty cizinců studujících na našich středních školách viditelně navýšily. Od školního roku 2011/2012, kdy bylo

evidováno celkem 8 852 cizinců-žáků středních škol, vzrostl jejich počet v uplynulém školním roce na více než deset tisíc, přičemž podíl cizinců z celkového počtu žáků na středních školách se zvýšil z 1,8 % na 2,3 %. Výrazný nárůst je patrný zejména u žáků středních škol-občanů členských zemí EU-27, kde počty těchto žáků vzrostly o 42 % (z 2 004 na 2 846). U skupiny třetizemců došlo za uvedené období k nárůstu pouze o 5,2 %, přičemž počty třetizemců z evropských zemí dokonce poklesly o 502 osob (tj. o 15,5 %).

Stejně jako u předchozích skupin žáků, tj. žáků mateřských a základních škol, převažují i mezi cizinci na středních školách občané třetích zemí, a to zejména z Ukrajiny, Vietnamu, a Ruska. Ve školním roce 2021/2022 reprezentovali cizinci z těchto tří zemí celkem 60,5 % z celkového počtu cizinců studujících střední školu v ČR. Mezi občany zemí EU-27 mají tradičně dominantní pozici občané Slovenska, na které ve školním roce 2021/2022 připadala bezmála pětina (18,3 %) z celkového počtu cizinců-žáků středních škol v ČR.

Nejvíce cizinců, zhruba tři desetiny (29,2 %) z celkového počtu cizinců-žáků středních škol studovala ve školním roce 2021/2022 na gymnáziu. S odstupem následovaly střední školy zaměřené na ekonomiku a administrativu (11,6 %) a gastronomii, hotelnictví a turismus (11,1 %) - podrobněji viz tabulka 1.

Tabulka 1: Cizinci-žáci středních škol podle skupin oborů KKOV ve školním roce 2021/2022

skupiny oborů vzdělávání	Počty studií	v %
Informatické obory	549	5,5
Strojírenství a strojírenská výroba	614	6,1
Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	446	4,4
Stavebnictví, geodézie a kartografie	347	3,4
Zdravotnictví	334	3,3
Ekonomika a administrativa	1 164	11,6
Podnikání v oborech, odvětví	99	1,0
Gastronomie, hotelnictví a turismus	1 117	11,1
Právo, právní a veřejnosprávní činnost	332	3,3
Osobní a provozní služby	320	3,2
Obecně odborná příprava	399	4,0
Obecná příprava (gymnázia)	2 938	29,2
Umění a užité umění	396	3,9
Ostatní	1 018	10,1
Celkem	10 073	100

Pozn.: Jde se o studia, ne o fyzické osoby

Zdroj: MŠMT

Celkem 80,4 % z celkového počtu cizinců-žáků středních škol mělo v minulém školním roce v ČR udělen trvalý pobyt, což je ve srovnání s cizinci-žáky mateřských škol méně (o 10,9 p. b.). Srovnáme-li odpovídající číslo za cizince-žáky základních škol, je však tato hodnota vyšší, přičemž rozdíl činí 4,8 p. b.

3.4 Vysoké školy

V roce 2021 studovalo podle údajů MŠMT některou z vysokých škol v ČR celkem 304 073 studentů; z toho počet zahraničních studentů činil 52 109 osob a dosáhl tak 17,1 %. Zastoupení občanů EU-27 a cizinců z třetích zemí je víceméně vyrovnané – občané unijních zemí mají mezi studenty vysokých škol s 26 221 osob celkem 50,3 %.

Z hlediska meziročního srovnání je patrné, že celkový počet cizinců-studentů vysokých škol mezi roky 2020 – 2021 viditelně vzrostl, a to o 4,4 % (tj. o zhruba 2 200 osob), přičemž skupina cizinců-občanů zemí EU-27 se mírně zmenšila, a to o 0,6 % (o 166 osob), a skupina cizinců z třetích zemí zaznamenala nárůst o 4,7 % (o 2 355 osob).

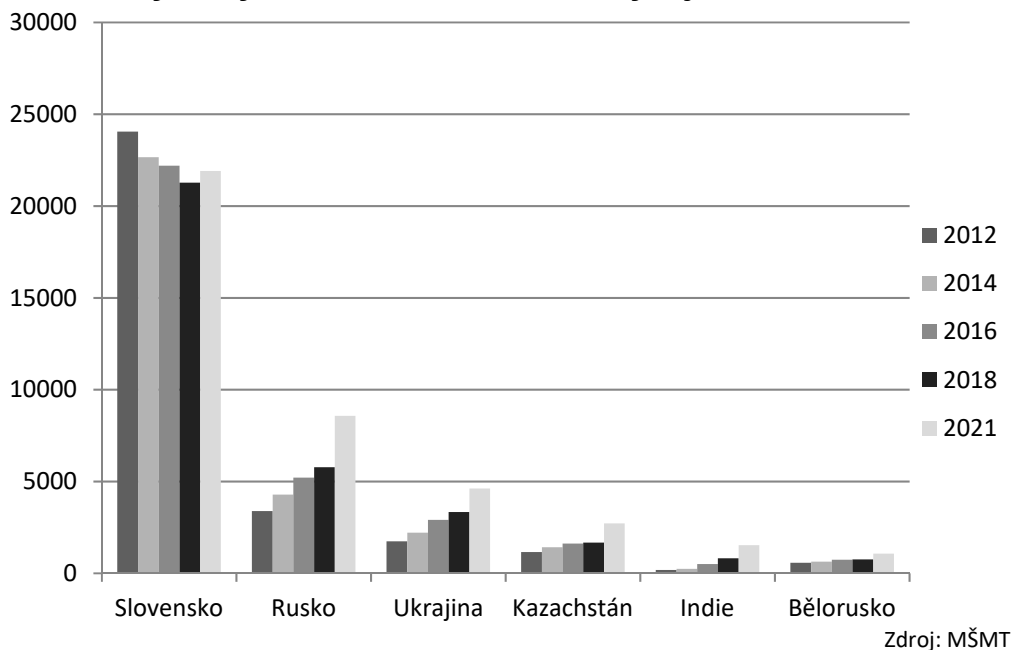
Během uplynulého desetiletého období je u cizinců studujících na vysokých školách v ČR patrný celkem dynamický vývoj. V roce 2012 dosahoval jejich počet jen 38 707, o dva roky později se však již přehoupl přes 40 tisíc a rostoucí trend pokračoval i v dalších letech až do roku 2021, kdy dosáhl prozatímního maxima, zmíněných 52 109 osob. Ve srovnání s rokem 2012 tak v loňském roce studovalo na českých vysokých školách o zhruba 13,5 tisíc zahraničních studentů více, což představuje zvýšení o více než jednu třetinu (o 34,6 %).

Nadpoloviční většinu, 52,1 %, z celkového počtu cizinců-studentů vysokých škol, tvořily v roce 2021 ženy. Jejich podíl se tak od roku 2012 snížil o 0,8 p. b.

Počty zahraničních studentů-občanů zemí EU rostly do roku 2011, poté do roku 2015 meziročně klesaly, přičemž v letech 2016-2017 relativně stagnovaly. Od roku 2018 pak pokračuje klesající trend. Oproti tomu počty studentů-cizinců ze třetích zemí rostly po celé sledované období. Na poklesu počtu cizinců ze zemí EU se významnou měrou podílel úbytek počtu studentů přicházejících ze Slovenska.

Z hlediska zastoupení zahraničních studentů podle státního občanství dominují mezi cizinci-studenty vysokých škol u nás stále občané Slovenska, jejichž počet dosáhl v roce 2021 celkem 21 913 osob. Počty studentů z dalších členských zemí EU nedosahují, s výjimkou Němců, ani tisíce osob (v roce 2021 připadalo na Němce 1 041 osob). Mezi cizinci-studenty vysokých škol z třetích zemí převažovali v roce 2021 občané Ruska (8 575), Ukrajiny (4 613), Kazachstánu (2 720), Indie (1 530) a Běloruska (1 067). Podíl občanů výše uvedených států činil dohromady 71,5 % z celkového počtu studentů-cizinců ze třetích zemí.

Graf 6: Cizinci-studenti vysokých škol podle vybraných státních občanství - vývoj od roku 2012

Z výše uvedeného grafu je patrné, že zatímco počty slovenských studentů v posledních letech (od roku 2012 klesaly a po mírném zvýšení v roce 2020 relativně stagnují, počty studentů přicházejících z post-sovětských států (Ruska, Ukrajiny, Kazachstánu) kontinuálně rostou.

Drtivá většina zahraničních studentů studuje v ČR na veřejných vysokých školách. V roce 2021 studovalo na některé z českých veřejných vysokých škol celkem 47 137 zahraničních studentů, což představovalo 90,5 % z jejich celkového počtu. Nejvíce (8 893) zahraničních studentů studovalo na veřejných vysokých školách v oboru Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky, následovaly obory Obchod, administrativa a právo (8 632) a Informační a telekomunikační technologie (6 672). Nejvyšší procentní zastoupení z celkového počtu všech studujících měli na veřejných školách cizinci v oboru Informační a komunikační technologie, kde jejich podíl dosáhl v roce 2021 30,9 %. Vyššího procentního zastoupení dosáhli zahraniční studenti rovněž v oborech Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky (23,1 %) a Přírodní vědy, matematika a statistika (22,0 %). Podíváme-li se na cizince-studenty soukromých vysokých škol v ČR, je vidět, že nejvíce zahraničních studentů studuje v oborech Obchod, administrativa a právo (2 412 v roce 2021) a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy (1 191). Nejvyšších podílů z celkového počtu studujících na soukromých vysokých školách pak dosahují cizinci v oborech Technika, výroba a stavebnictví (74,3 %), Informační a komunikační technologie (28,5 %) a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy (27,1 %).

Nejvíce cizinců, 24 766 z celkového počtu 52 109 cizinců studujících na vysokých školách v ČR, studovalo v roce 2021 presenční formu studia v bakalářském studijním programu. Naopak nejméně cizinců (8) bylo evidováno v distanční a kombinované formě studia, v magisterském studijním programu.

Celkem 9 242 neboli 17,7 % z celkového počtu zahraničních studentů vysokých škol v ČR připadalo v roce 2021 na samoplátce. V porovnání s rokem 2012 se jejich počet navýšil o 695 osob, přičemž podíl

samoplátců vzrostl o 0,6 p. b. Nejvyšší počty zahraničních studentů platících za studium na vysoké škole u nás byly v roce 2021 zaznamenány v případě občanů Indie (885, tj. 57,8 % z celkového počtu indických studentů vysokých škol u nás), Německa (641, neboli 61,3 %), Ruska (476, čili 5,6 %) a Itálie (449, tedy 65,8 %). Oproti tomu relativně nízký podíl samoplátců připadá na občany Slovenska, kde v roce 2021 dosáhl pouze 0,7 % z celkového počtu Slováků studujících vysokou školu v ČR.

Z regionálního pohledu odpovídá zastoupení zahraničních studentů úměrně velikosti měst a počtu vysokých škol, které jsou na jeho území koncentrovány. Nejvíce zahraničních studentů tak bylo v roce 2021 registrováno v Praze, kde studovalo celkem 26 512 (50,9 %) z celkového počtu cizinců-studentů vysokých škol. Následovalo Brno s 14 261 (27,4 %) zahraničních studentů. Na dalších místech žebříčku se pak s odstupem umístily Olomouc (2 483 osob, tj. 4,8 % z celkového počtu zahraničních studentů VŠ), Ostrava (1 912 osob, čili 3,7 %), Plzeň (1 328, čili 2,5 %) a Hradec Králové (1 250, čili 2,4 %).

4. Závěrečné shrnutí

K 31. 12. 2021 pobývalo legálně na území České republiky celkem 660 849 cizinců, z toho více než polovina (338 030 neboli 51,2 %) na základě některého z druhů přechodného pobytu. Podíl cizinců na celkové populaci ČR tak dosáhl hodnoty 6,3 %.

Zastoupení žen mezi cizinci s povoleným pobytem v posledních letech mírně roste, přičemž muži mají stále většinu. Koncem roku 2021 tvořily ženy 43,5 % legálně žijících cizinců v ČR (pro srovnání v roce 2011 to bylo 42,7 %).

Na občany států EU-27 připadala v roce 2021 zhruba jedna třetina (33,6 %) z legálně pobývajících cizinců v ČR. Jejich zastoupení se tak v posledních letech meziročně stále snižuje (z 41,2 % v roce 2019 přes 38,4 % v roce 2020). V tomto vývoji se zřejmě značnou měrou promítlo vystoupení Velké Británie z EU začátkem roku 2020.

Mezi nejvíce zastoupené skupiny patří tradičně občané Ukrajiny (196 875 osob), Slovenska (114 630) a Vietnamu (64 851). Občané těchto tří zemí tvořili v roce 2021 celkem 57 % cizinců s povolením k pobytu (resp. s povoleným nebo evidovaným pobytem) v České republice.

Podíl dětí-cizinců navštěvujících v ČR mateřskou školu činil ve školním roce 2021/2022 3,4 %, neboli 12 103 z celkového počtu 360 490 dětí v mateřských školách. Mezi dětmi-cizinci v těchto zařízeních převažují dlouhodobě občané třetích zemí, kteří ve školním roce 2021/2022 tvořili 69,7 % z celkového počtu cizinců navštěvujících mateřské školy. Jde zejména o občany Vietnamu a Ukrajiny a v menší míře občany Ruska. Mezi cizinci ze zemí EU převažují občané Slovenska. Viditelný nárůst za poslední desetileté období je pozorován zejména u občanů Slovenska a Ukrajiny.

Ve školním roce 2021/2022 bylo v České republice evidováno celkem 964 571 žáků základních škol. Cizinci se na tomto počtu podíleli s 30 543 osobami čili 3,2 %. Stejně jako u skupiny cizinců v mateřských školách, i mezi cizinci-žáky základních škol mají převahu občané třetích zemí, na které ve školním roce 2021/2022 připadaly téměř tři čtvrtiny (73,2 %) z celkového počtu cizinců na základních školách. Nejvyšší podíl mají občané Ukrajiny, dále následují občané Vietnamu a Ruska. Obdobně jako u žáků v mateřských školách jsou i mezi příslušníky zemí EU-27 nejvíce zastoupenou skupinou občané Slovenska.

Ve školním roce 2021/2022 bylo podle údajů MŠMT na středních školách v České republice evidováno celkem 446 245 žáků, z nichž 10 053 (2,3 %) připadalo na cizince. Také mezi cizinci-žáky středních škol převažují občané třetích zemí, jejichž podíl dosáhl v uvedeném školním roce 71,7 % z celkového počtu cizinců-žáků středních škol. Mezi nejvíce zastoupené skupiny podle státního občanství patří Ukrajinci, Vietnamci a Rusové, kteří ve školním roce 2021/2022 reprezentovali dohromady 60,5 % z celkového počtu cizinců navštěvujících střední školy v ČR. Mezi občany zemí EU-27 mají tradičně dominantní pozici občané Slovenska, na které ve školním roce 2021/2022 připadala bezmála pětina (18,3 %) z celkového počtu cizinců-žáků středních škol v ČR. Nejvíce cizinců, zhruba tři desetiny z celkového počtu cizinců-žáků středních škol, studovala ve školním roce 2021/2022 na gymnáziu. S odstupem následovaly střední školy zaměřené na ekonomiku a administrativu a gastronomii, hotelnictví a turismus.

V roce 2021 studovalo podle údajů MŠMT některou z vysokých škol v ČR celkem 304 073 studentů; z toho počet zahraničních studentů činil 52 109 osob a dosáhl tak 17,1 %. Na rozdíl od předchozích skupin

cizinců (ve školních a předškolních zařízeních), připadala zhruba polovina ze zahraničních studentů vysokých škol na občany Evropské unie, kteří tvořili 26 221 osob, tj. 50,3 %. Podíl skupiny unijních občanů se však během uplynulého desetiletého období výrazně snížil, a to z 68,8 % v roce 2012. Na poklesu počtu cizinců ze zemí EU se významnou měrou podílel úbytek počtu studentů přicházejících ze Slovenska.

Z hlediska zastoupení zahraničních studentů podle státního občanství, dominují mezi cizinci-studenty vysokých škol u nás stále občané Slovenska, jejichž počet dosáhl v roce 2021 celkem 21 913 osob. Počty studentů z dalších členských zemí EU nedosahují, s výjimkou Němců, ani tisíce osob. Mezi cizinci-studenty vysokých škol z třetích zemí měli v roce 2021 nejvyšší zastoupení občané Ruska (8 575 osob). Následovali občané Ukrajiny, Kazachstánu, Indie a Běloruska. Podíl občanů výše uvedených států činil dohromady 71,5 % z celkového počtu studentů-cizinců ze třetích zemí.

Většina zahraničních studentů (90,5 %) studuje v České republice na veřejných vysokých školách. Podíl této skupiny stále roste. Nejvíce (8 893) zahraničních studentů studovalo na veřejných vysokých školách v oboru Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky, následovaly obory Obchod, administrativa a právo (8 632) a Informační a telekomunikační technologie (6 672). Nejvyšší procentní zastoupení z celkového počtu všech studujících měli na veřejných školách cizinci v oboru Informační a komunikační technologie, kde jejich podíl dosáhl v roce 2021 30,9 %. Převažuje presenční forma studia v bakalářském studijním programu. Z regionálního pohledu odpovídá zastoupení zahraničních studentů úměrně velikosti měst a počtu vysokých škol, které jsou na jeho území koncentrovány. Nejvíce zahraničních studentů tak bylo v roce 2021 registrováno v Praze, kde studovalo celkem 26 512 (50,9 %) z celkového počtu cizinců-studentů vysokých škol. Následovalo Brno, Olomouc, Ostrava, Plzeň a Hradec Králové.

Závěrem lze tedy shrnout, že nejvíce ze zahraničních studentů/žáků studuje v ČR na vysokých školách, kde dosahují i nejvyššího podílu z celkového počtu studujících. Zatímco v předškolních a školních zařízeních do úrovně středních škol převažují mezi cizinci-žáky občané třetích zemí, mezi zahraničními studenty vysokých mají slabou většinu občané zemí EU-27, se Slováci v čele.

Z hlediska jednotlivých občanství navštěvuje mateřské školy nejvíce občanů Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu, na základních školách pak mezi nejpočetnější skupinu patří Ukrajinci, které následují Slováci, Vietnamci a Rusové. Na středních školách reprezentují občané Ukrajiny, Slovenska a Ruska téměř šest desetin z celkového počtu cizinců studujících střední školu. Zhruba pětina pak připadá na Slováci. Oproti tomu na vysokých školách jsou počty občanů třetích zemí a občanů EU-27 téměř vyrovnány; občané EU-27 mají slabou většinu, a to 50,3 % z celkového počtu zahraničních studentů. Počty vysokoškoláku přicházejících z třetích zemí tak stále kontinuálně rostou. Jde o významnou změnu oproti předchozímu období, kdy dominance skupiny studentů zemí EU-27, se Slováci v čele, byla naprosto zřetelná (68,8 % v roce 2012). Nejvyšší počty, pokud jde o cizince z třetích zemí, dosahují mezi vysokoškoláky občané Ruska, Ukrajiny a Kazachstánu. V posledním období se však viditelně navyšují i počty studentů z Indie a Běloruska.

V uplynulých deseti letech zaznamenali nejvyšší dynamiku růstu žáci základních škol. Jejich počty se v období let 2011/2012 - 2021/2022 navýšily o zhruba 16,2 tisíce. Naopak nejméně se v daném období zvýšily počty studentů středních škol, a to o pouhé 1,2 tisíce.

Děti cizinců navštěvující mateřské školy pobývají v České republice ve většině případů (91,3 %) na základě uděleného povolení k trvalému pobytu. Ze srovnávaných skupin cizinců (tj. podle typu školy, kterou cizinci navštěvují) tak dosahují nejvyššího podílu osob s trvalým pobytem v ČR.

Seznam použitých zkratk

KKOV = klasifikace kmenových oborů vzdělávání

MŠMT = Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

ŘSCP = Ředitelství služby cizinecké policie

p. b. = procentní body